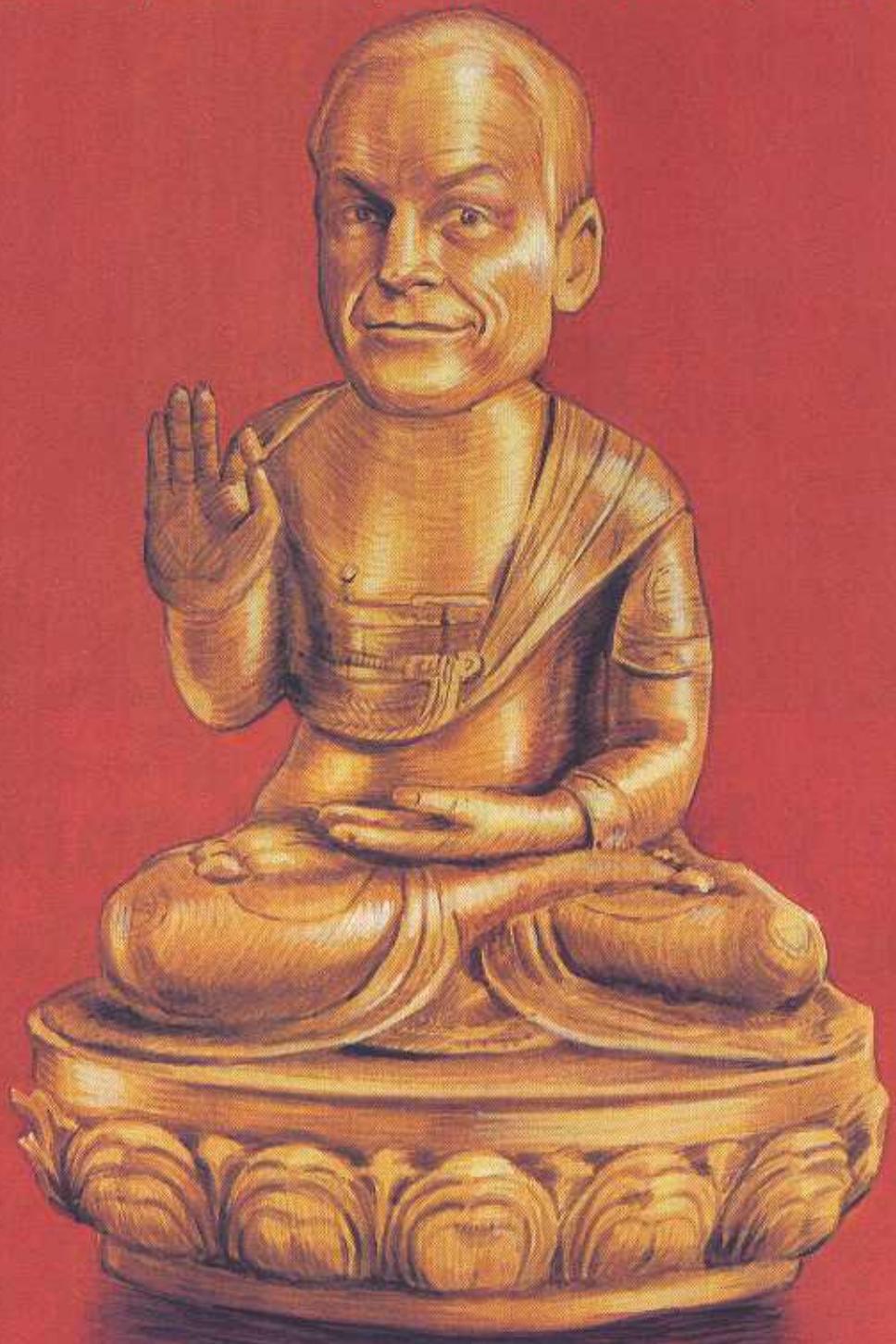

.kritická príloha

Láma z Kodane

.rozhovor s buddhistickým lámom Ole Nydahлом o živote, islamskej hrozbe a Európe

FRANTIŠEK ŠEBEJ

Každý bude Buddhom, len o tom ešte nevie

„...človek vždy musí trvať na zdravom zmysle pre humor a snažiť sa, aby jeho pomocníci a príklady, ktoré používa na ceste, neboli príliš cudzie a nebrali sami seba príliš vážne. Zvlášť dôležité je, aby mali zdravý a nefrustrovaný pohľad na sexualitu, neposlúchali slepo trend politicej korektnosti, ale dôverovali sami sebe,“ povedal svetoznámym buddhistický láma Ole Nydahl, s ktorým sme urobili nasledujúci rozhovor.

Veľa cestujete. Ako dlho to robíte?

Cestujem, pôvodne aj s mojou zosnulou ženou, už od roku 1972, keď sme sa vrátili po štavoročnom pobytu v Himalájach. Vieťte, moja žena a ja sme boli z generácie hipie, ktorá tam hľadala koncom 60. rokov ľaných učiteľov ako boli tí američtí. A našli sme

niekoľko úžasných učiteľov, ktorí prišli z Tibetu. S nimi sme zostali až do roku 1972, keď nás požiadali, aby sme sa vrátili domov a zistili, či by naši priatelia nechceli meditovať. To sme aj urobili a odvtedy cestujeme dvakrát za rok okolo celého sveta a sme takmer každý deň v inom meste.

takže máte za sebou už nejakých 36 rokov učenia. To je dlhý čas. Mohli by ste aspoň zhromaždiť počet vašich žiakov?

Viem, že som špeciálnu techniku učil asi 65-tisíc ľudí na celom svete. Robím tak 11 – 12 kurzov ročne a na tých kurzoch je často 2 000 ľudí, niekedy až do 3 500, takže je to na-

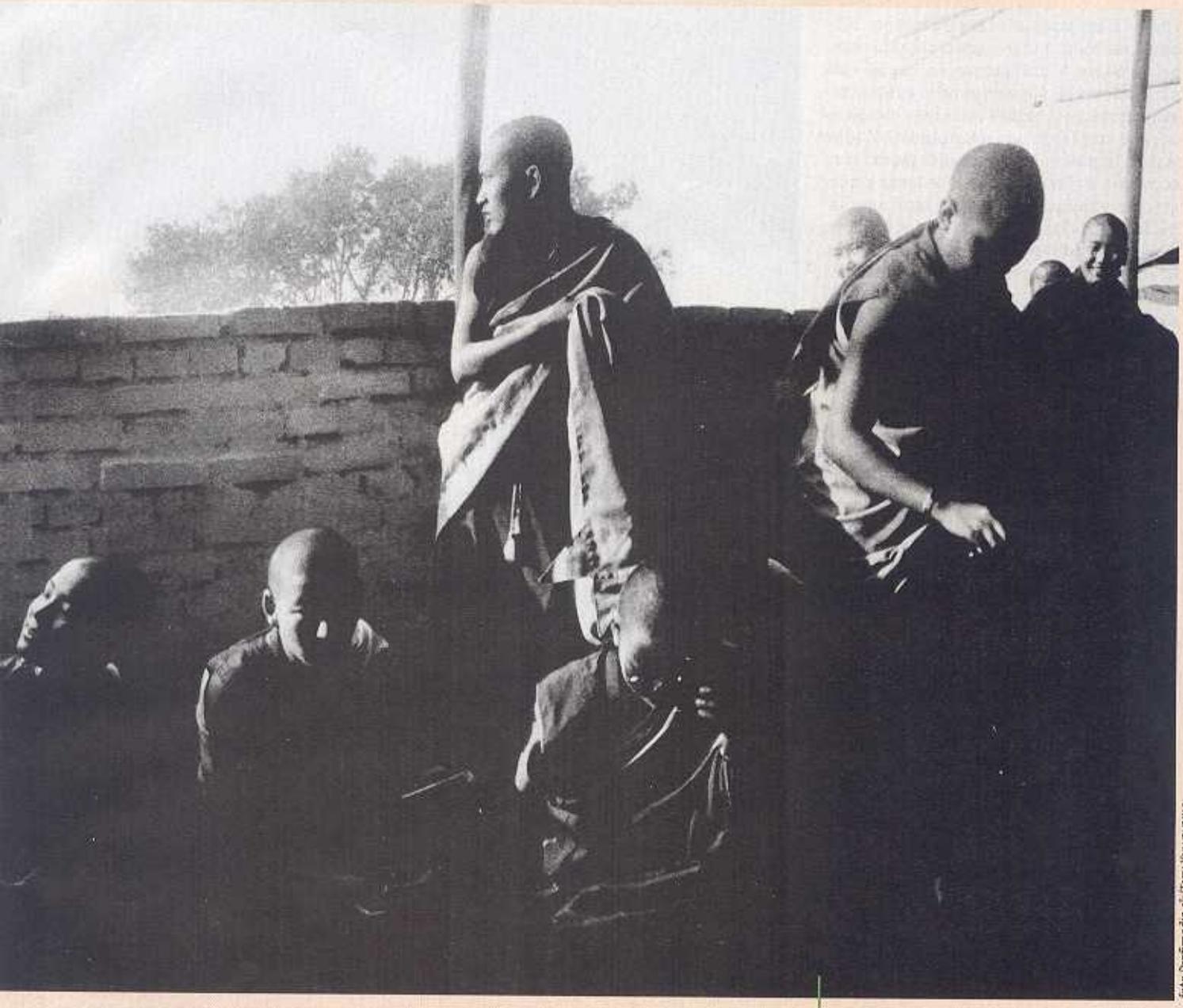

Foto Profimedia.sk/Toru Kuwayama

ozaj veľká vec. Tých, ktorým som poskytol útočisko, bolo možno medzi štvrt a pol miliónom. Toľkým ľuďom som asi sprostredoval styk s buddhizmom.

je veľa takých ľudí, ktorí sa učia meditovať. Medzi nimi sú taki, ktorí potom už meditujú po celý zvyšok života, a musia byť i taki, ktorí to zanechajú. Viete odhadnúť ten po-mer?

Povedal by som, že zo sto ľudí, ktorí prídu na prednášku, sa do centra opäť vráti asi desať až pätnásť. Časť z nich potom nadobudne nejaký návyk meditovať doma či v centre. Ale všetci, ktorí prídu, sa oboznámia s buddhistickým pohľadom na svet. V skutočnosti nejde len o cvičenie, ide ajo o to, ako vidíme svet. V tom vidíme zmysel – pomôcť ľuďom prekonáť staré učenie typu „bud-alebo“. Myslim, že každý, kto príde na prednášku, odchádza s o niečo širším pohľadom na to, ako funguje svet.

veľa cestujete, a tak môžete hádam aj porovnať, kde je záujem o prednášky a medito-

vanie väčší a kde sú ľažkosti ziskať ľudi, aby počúvali.

Myslim, že všeobecne možno povedať, že na svete sú dnes tri veľké kultúry. Je tu „konfuciánska“ kultúra, čo je najmä Kórea a Čína, potom je tu európska kultúra, kultúra slobody, teda naša kultúra, ktorá je niekedy zakotvená v logickej rímskej kultúre, inokedy v nemeckej racionalistickej kultúre a niekedy tiež v empirizme keltských krajín. Všetky tieto tri zakotvenia však preferujú rozvoj slobodnej individuality. No a do tretice tu máme prichádzajúce nebezpečenstvo, ktoré hrozí každému – konfuciánskej kultúre aj slobodným názorom našej časti sveta – islamský svet. Je to kultúra, v ktorej perfektná ľudská bytosť nie je niekto, kto rozvinul svoje ľudské kvality, ale je to niekto, kto otrocky nasleduje 1 400 rokov starú knihu z arabskej púšte. V tej je záujem o buddhizmus malý až nijaký.

. zastavme sa na okamih pri základných konceptoch buddhizmu. Čitatelia nášho ča-

Buddhistickí mnisi a mníšky v Bodhgaya, mieste, kde dosiahol prebudenie princ Gautama Siddhárta známy ako Buddha.

sopisu sú spravidla vzdelaní ľudia, mnohí však majú zrejme iba hmlisté predstavy o tom, čo je buddhizmus.

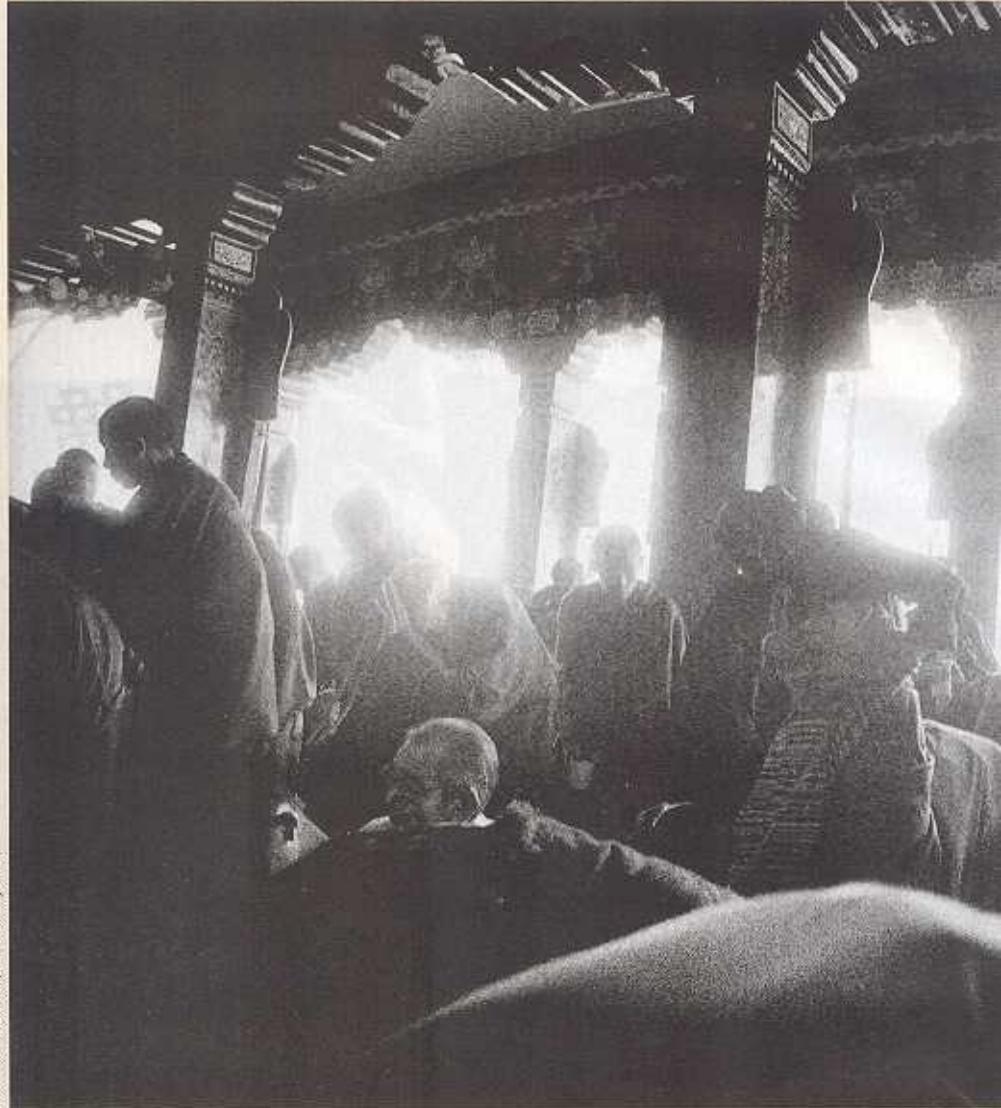
Začnime tým, že buddhizmus je o plnom rozvinutí ľudskej bytosti a snahe stať sa Buddhom. Nie je to ani tak o viere, ako skôr o skúsenosti, zážitku. Prvá vec, ktorú Buddha po svojom „precitnutí“ (osvetení, prebudení) sa vyučoval, boli štyri vznešené pravdy, ktoré však mnoho ľudí chápne chybne. Buddhovým prvým výrokom bolo, že je tu utrpenie, ale mysel utrpenie v porovnaní s absolútnym stavom mysele. Mysel utrpenie v porovnaní s našim potenciálom, v porovnaní s tým, čím by človek mohol byť. Z tohto uhla pohľadu je všetko, čo prežívame, utrpením. Teda je to pozitívna vec, vedomie šance, že možno dosiahnuť niečo dokonalé. Ďalšou vznešenou pravdou – pre tibetských mni-

chov – je prítomnosť túžby po niečom, hľadanie niečoho, a to je zdrojom spomenutého utrpenia. V buddhizme na Západe ide o návedomosť, o neschopnosť vnímať súvislosti vecí, to, ako sú navzájom prepojené, ako sú časťou tej istej úplnosti. Z toho vzniká neprekonateľná dualita medzi tým, čo je „ja“ a tým ostatným. Všetko sa k nám vracia a zabúdame, že to my sami sme sadili kaktusy, v ktorých teraz sedíme. Myslíme si, že to urobili iní a znova povieme alebo urobíme niečo, čo znova spôsobí problémy. Základnou vecou je teda naša neschopnosť vnímať súvislosti a to, že sme sami súčasťou žijúcej úplnosti.

a tretia a štvrtá pravda je?

V tých ide o to, že existuje koniec utrpenia, stav dokonalosti, čo Buddha sám demonštruje, ako tam stojí a hovorí – toto je koniec utrpenia, už žiadna bolest, žiadne obmedzenia, myšel je plne rozvinutá. A hovorí, že existujú cesty, ako ukončiť utrpenie. Tie cesty sú to, čo vyučoval ďalších 45 rokov života po svojom „prebudení“. Dosiahol prebudenie, osvietenie, ako 35-ročný a opustil svoje telo, keď mal 80 rokov. Keď sa na to pozeraeme, máme tu tri kolesá diamantu. Najprv učil dosť ľahko zvládnuteľných ľudí o kauzalite. Ďalšiu skupinu žiakov, ktorá k nemu v severovýchodnej Indii prišla, učil o súcite a mûdrosti. Teda prvé jeho učenie bolo o kauzalite, druhé o motivácii. V tretej skupine jeho žiakov boli veľmi inteligentní ľudia a tejto tretej skupine dal učenie o identifikácii, o tom, ako sa správať ako Buddha, až kým sa ľovek nestane Buddhom. Otočil teda koleso trikrát a my z buddhizmu diamantovej cesty sa špeciálne koncentrujeme na to tretie koleso.

foto Profimedia.sk / René Kukavica

cesta k osveteniu, ako ju poznáme z knížiek, je dosť náročná. Všetky veci, ktoré nesmies či by si nemal robiť a všetky tie, ktoré by si robiť mal, meditácia a podobne. Zdá sa, že ste pokojne schopní spojiť tieto veci s moderným životným štýlom. Vieme, že v niektorých náboženstvách požiadavky, ktoré sa kládú na ich ortodoxných vyznávačov, sú také, že im až znemožňujú viesť normálny život.

Ako to vnímate v prípade buddhizmu?

Všetko, čo Buddha učil, je ako lepšie žiť, lepšie zomrieť a lepšie sa znovunarodiť. Vlastne dal dokopy desať rád, lebo ľudia majú desať prstov. Nie desať príkázani, ako doniesol Mojžiš, ale desať rád – v zmysle: ak urobíš toto, bude to mať taký následok, ak urobíš ono, zase taký... Buddhiszmus z nás robí dospelých ľudí. Nehovorí, že musíš urobíť to či ono, hovorí, že toto je kauzalita, príčinná súvislosť a ty si vyber. Cieľom nie je urobíť spokojným Buddhu či ktoréhokoľvek boha, cieľ je naplno rozvíniť náš ľudský potenciál. To je cieľ buddhizmu – stať sa Buddhom, správať sa ako Buddha.

zažartujem: Odložiť tie pravé rozhodnutia na ten ďalší život teda nie je príliš múdre...

To je tak – každý vnem, ktorý si uložíme do našej mysle, nezafarbí iba tento život, ale naisto si nájde cestu aj do ďalšieho života. Takže rozhodnúť, čo je užitočné a urobit to a vyhnúť sa tomu, čo je škodlivé, je veľmi zmysluplné. Pracoval na tom, aby sme boli ako Buddha, je vlastne tou najinteligentnejšou vecou, ktorú môžeme urobiť.

vnímam buddhizmus ako veľmi meritokratickú vieru. Je na vašej slobodnej vôle, ako sa v živote rozhodnete a je na vás, či si niečo zaslúžite, alebo nie. Je to tak?

Všetko, čo Buddha učil, je ako lepšie žiť, lepšie zomrieť a lepšie sa znovunarodiť.

Máte absolútну pravdu. Konať vedome v prospech všetkých a dospiť k výsledkom, ktoré chceme dosiahnuť.

nedávno som spomienul v článku o empatii, že my ľudia máme k dispozícii takzvané zrkadlové neuróny, ktoré nám umožňujú vnímať, čo cítia iní ľudia, rezonovať s ich myslou. Ide buddhizmu o niečo podobné?

Absolútne. Empatia a zrkadlové neuróny nám pomáhajú naučiť sa hrať futbal poze-

raním sa na druhých a umožňujú nám aj emocionálne reagovať na iné bytosti. Je to veľmi dôležitá oblasť vedy a jej poznatky vedú dokonca k tomu, že napríklad v Škandinávii teraz uvažujú o istých právach pre opice – dokázateľne majú empatiu, vedia sa obetovať a podobne. Väčšinová veda reaguje však negatívne, prikláňa sa k skôr deterministickým vysvetleniam, vraví, že to len tak vyzerá, a že ide iba o pudy spojené s prežitím a podobne. V buddhizme si nemyslime, že mozog produkuje, vytvára myšel, ale že ju iba formuje. Myšel je ako prúd vne-mov, ktoré tu boli odjakživa – v te-lach iných tvorov – a tvorí nové vne-my, nové obrazy, ktoré potom pokračujú v ďalšom živote v iných bytostiacich. Teda, že mozog nie je rádiový vysielač, ale rádiový prijímač. Prijíma a transformuje, a potom odovzdáva ďalej.

ked sме ako bytosti priamo biologicky vybavení mať empatiu, ked máme telo, v ktorom prebiehajú fyziológické koreláty emócií aj keď pozorujeme emócie iných ľudí, nie je pre buddhistu, ktorý hľadá pokoj, ruši-vé pozorovať niekoho, kto trpi alebo má ne-gatívne emócie, a komunikovať s ním?

Nie. Mám, samozrejme, fyzické reakcie. Ked je niekto agresívny, viem, čo sa môže stať. Ale všetko je u mňa iba fyzická reakcia, nie emocionálna reakcia. Ako buddhisti vieme, že všetci sú potenciálne Buddhami, len to ešte nezistili. To, že zrkadlo je za každým obrazom, oceán pod vlnami. Vediet, že je v každom, dokonca aj v tom najšialenejšom človeku Buddha, uľahčuje pracovať s ním tým najpriateľskejším a najuvolnenejším spôsobom. To poznanie, že každý má Buddhouvou podstatu, veľa mení.

u niektorých ľudí je naozaj ťažké si to predstaviť.

Viem, viem. Ale dokonca aj v koncentračných táboroch a v gulagoch boli strážcovia, ktorí plakali, keď im zomrel pes. Strielali ľudí, ale plakali za psom (*smiech*). Všade je štipka pozitívneho. Je to v ich prípade veľmi spinavé zrkadlo, ale niekde má kúsok, kútek, ktorý je možno čistý.

vráťme sa k buddhizmu a neurovedám.
Existuje isté percento ľudí, ktorí majú narušenú funkciu časti mozgu ako vnútornú prefrontálnu kôru a amygdalu. To sú ľudia, ktorých voláme psychopati, antisociálne osobnosti, ľudia, ktorí nie sú schopní empatie a nie sú schopní rešpektovať citu iných ľudí.

Myslite, že aj takto poškodení ľudia majú v sebe potenciál dospieť k osveteniu, byť Buddhom?

Nie v tomto živote. Treba istý vhľad, istú inteligenciu, aby sa človek dostal tak ďaleko. Ale ak je možné udržať ich niekde, kde nemôžu nikomu ubližiť a dať im zároveň nejaké pozitívne podnetky, v ďalšom živote môžu nájsť lepšie telo, telo, ktoré bude schopné lepšieho vývoja...

nemusia si to najprv zashúžiť?

Nuž, ak ste v bolesnej, zraňujúcej situácii, platíte karmickú dĺžobu. V takej situácii sa to zlé vymýva a jedného dňa im bude hám umožnené vynoriť sa opäť v ľudstve.

dotkli sme sa čoho si, čo je bežné v modernom svete – agresia, násilné správanie. Viem, že poprední buddhisti, ako napríklad dalajláma, kážu extrémne nenásilie, veria, že medzi ľuďmi možno všetko vyriešiť mierovým spôsobom. Sú však ľudia, ktorí nemajú nijaký úmysel chovať sa mierumilovne a chcú jednoducho ubližiť. Aká je buddhistická reakcia na to?

Vždy záleží na tom, kým ste. Ak ste napríklad buddhistickým mníchom, nemáte žiadnu zodpovednosť k ničomu okrem svojho života. Vtedy môžete nastavovať druhé ľu-

Po čínskej invázii utiekli tisice Tibetaňov do Nepálu. Medzi nimi aj učiteľa lámu Oleho.

ce, koľko len chcete. Zakaždým, keď vás udrú, je to očistenie... d'akujem pekne, že som bližšie k cieľu. Ale keď ste laická osoba, máte zodpovednosť aj voči iným. Máte mať možnosť konáť. Potom môžete byť buddhistom vojakom, môžete byť buddhistom policajtom, ochrancom a podobne. Iba nesmiete nenávidieť nepriateľa. Predstavte si, že by všetci ti silní mladí muži prečali chrániť svoje ženy a deti – hned by bolo po nás. Musíme žiť a pracovať v reálnom svete. Mnoho mojich študentov fyzicky trénuje a ja sám som štyri roky boxoval. Aj dnes by som chránil svojich priateľov, len by tam neboli žiadne rušivé myšlienky, žiadny hnev, len by som konal a ak bola moja meditácia dobrá, mohlo by sa mi podarí presvedčiť súpera, aby s útokom prestal.

nežijeme vo svete, v ktorom by boli všetky sily priateľské, moderné a preferujúce diplomaciu. Už sme hovorili o troch súčasných kultúrach a zdá sa, že si myslite, že islam je hrozobou pre zvyšok sveta...

Ak sa jeden systém pokúša ovládnúť všetky ostatné systémy a hovorí niekomu, čo

Skupina tibetských utečencov v Nepále, kde sídli aj ich vodca 14. dalajláma.

musí a čo nesmie robiť, keď prináša niečo ako šarija, kde sa každý musí správať určitým spôsobom, čo je proti zásadám slobody a demokracie i proti našim ústavným poriadkom a všetkým hodnotám, ktoré sme v Európe budovali 2000 rokov a rozšírili po svete, mali by sme si toto nebezpečenstvo uvedomiť. O to viac, ak na jednej strane hovoria, že sú obeťami a na druhej strane robia obeť z iných. Utláčajú svoje ženy, zabijajú svoje dcéry a podobne – najmä potláčaním ženského princípu. Práve preto by sme mali byť zvlášť v strehu a chrániť ženy proti takým veciam. Je to skutočne čas, keď príde k zrážke hodnôt a keď si treba uvedomiť, čo sú hrozby a v čom je naša sila.

starý klasický islam má zvláštny vzťah k Židom a kresťanom – nie sú rovnoprávni, ale požívajú istú ochranu ako „ludia kni hy“. Príslušníci iných konfesii sú pre islam neveriaci. Čo hinduisti a buddhisti?

Tí sú pre islam polyteistami, ktorých treba konvertovať alebo zabíť.

svet islamu rastie aj vďaka vysokej pôrodnosti v islamských krajinách. Aký vývoj predpovedáte vztahom medzi týmto svetom a zvyškom sveta?

Budú zrážky a budú neprijemné, lebo budú v našich getách, ktoré vytvorili muslimské komunity v západnej Európe, v našich mestách. Budú to väzne zrážky nie na vonkajších hraniciach Západu, ale v jeho vnútri. Naša súčasná slabosť je v tom, že stále niečo chceme... nový počtač, nové tančtoči ono. Oni chcú iba jedno – presadiť svoj systém.

Takže, aj keď ich nie je veľa, majú veľa sily – lebo všetci ostatní sú práve kdesi na obeť, potom je ich každému úto a každý sa im snaží pomáhať. Vnášame tak k nám veci, ktoré sú jednoducho nelegálne. Napríklad Anglicko sa práve vzdalo ochrany žien pri staňovalcov, vpustili dnu šarju. To znamená, že Angličan, ktorý zmláti svoju ženu, ide do väzenia, a moslim, ktorý zmláti svoju ženu, iba praktizuje „kultúrou dané správanie“. V Anglicku, v krajinie Magny Charty, ktorá bojovala za ľudské práva v dvoch svetových vojnách! Tam teraz musí ísť moslim, ktorý bije svoju ženu, na nejaký kurz „zvládanie hnev“, kde práve nejaký mulla určí, kedy je už v poriadku, a potom sa môže vrátiť domov a znova zmlátiť svoju ženu. Tieto veci prichádzajú po kúskoch, po milimetroch, ale s každou sa vzdávame časti našich slobôd.

prečo sa ľudia na Západe zrazu tak ľahko vzdávajú svojich zásad ohľadne ľudských práv, ohľadne práv žien?

Lebo sú rozptýlení, lebo sú krátkozrakí, lebo si myslia: „Dajme im to, aby boli šťastní a bude pokoj.“ Lebo sú odpudzovaní islamom a nechcú mať s tým nič spoločného, a tak radšej uhnú. Viete – tie stále demonštrácie, ľudia hroziaci păstami a vykakujúci a striefajúci do vzduchu, gúľajúci očami a kričiaci – nechcú s tým mať nič spoločné, tak ustupujú a dávajú ruky preč. Dokonca jeden z najvyššie postavených Európanov, tuším Solana, alebo niekto taký, keď ho novinári tlačili k mŕtuu otázkami tohto typu, na koniec nervózne povedal, že dúfa, že jeho deti budú mať o tridsať rokov dosť rozumu, aby si s tým poradili. Teda – oni robia problémy teraz a naše deti sa o to postarajú (smiech).

To je naozaj hrozné a trápne. Majú jasny plán zmocniť sa Západu, úplne jasny plán. A Západ sa pozera bokom, nevie, že ide o masívny a frontálny politický útok na celý systém na všetkých úrovniach. A je to veľmi nebezpečné. Je iba málo ľudí, ktorí majú dostatok odvahy hovoriť o tom otvorene.

.vaša misia vo svete má teda nepriateľov. V kresťanskom či ateistickom prostredí môžu byť reakcie na váš buddhizmus rôzne, ale zriedka asi hostilné. Skúšili by ste presvedčať aj ľudí v islamskom svete?

To by som nikdy nerobil. Čo vlastne robím, je, že sa človeka najprv opýtam na jeho spoločnosť, na silu jeho rodinných zväzkov. Potom sa ho opýtam, či bol v madráse (fundamentalistická islamská náboženská škola), lebo ak tam niekto bol od svojho detstva a naučil sa nenávidieť Západ, nikdy to zo seba nedostane. To, čo sa deje s detmi v madrásach, je absolútne vymývanie mozgu. Staneť sa časovanou bombou, ktorá môže hodiny výbuchnúť. To sa opýtam a potom iba poradím – skúste mať menej detí a dajte im vzdelenie. Myslím radšej na tú ďalšiu generáciu.

ayaan Hirsi Ali, ktorá napísala knihu *Infi-del* (Neveriaca, v českom preklade Rebelka) je jedna z tých, ktoré prešli islamskou náboženskou školou v Somálsku, a oslobođila sa spod toho vplyvu...

Viem o tom. Ona je jednou z tých veľmi, veľmi odvážnych a statocných a Holandania si urobili hroznú hanbu tým, ako s ňou zaobchádzali. Taká hanba. A tiež dalajláma, ktorý stále hovorí, že islam je náboženstvom mieru... aj on má maslo na hlave. Naozaj neviem, čo si pri tom myslí. (Smiech).

Foto Profimedia.sk/Teru Kuvavama

OLE NYDAHL /

Narodil sa 19. marca 1941 v Kodani. Na kodanskej univerzite získal aj doktorát z filozofie. Predtým slúžil v armáde a istý čas bol profesionálnym boxerom. Ako príslušník generácie hippie ho do Himalájí, spolu s jeho mladou manželkou Hannah, pritiahol skôr záujem o drogy než o buddhizmus. V roku 1969 sa však stretli so 16. Karmapom (najvyšší duchovný) vety tibetského buddhizmu Karma Kagyu a stali sa jeho najbližšími žiakmi. Karmapa prejavoval Nydahlovcom veľkú náklonnosť a pod jeho vedením sa z horkokrvného bitkára a priležitosného fajčiara hašiša Oleho stal buddhist, bojovník proti drogám a veľmi populárny učiteľ buddhistickej meditácie a buddhistickej cesty životom.

V roku 1972 sa Karmapa rozhodol poslat Oleho s manželkou našpäť do Dánska s poverením vyučovať a šíriť tibetský buddhizmus. Olemu dal aj list pre dánsku kráľovnu, v ktorom jej napísal, že tibetiský buddhizmus môže pomôcť mladým ľuďom z generácie rozorvanej vojnou a zmätenej drogami a ukázať im cestu mieru a prírodeného zdravého života.

Od tej chvíle cestuje Ole Nydahl po svete, prednáša o buddhizme a učí meditáciu vo vyše 550 centrach, ktoré po svete založil. Šestnásy i 17. Karmapa tibetského buddhizmu z línie Karma Kagyu priznali Ole Nydahlovi kvalifikáciu učiteľa a titul lámu. Jeho „buddhizmus diamantovej cesty“ má desaťtisíce nasledovníkov.

Manželka Ole Nydahla Hannah sa stala rešpektovanou prekladateľkou mnohých tibetských buddhistických textov a sprevádzala svojho manžela na cestách až do svojej smrti v roku 2007. Láma Ole, ako ho volajú, je vynikajúcim a zároveň kontroverzným učiteľom a je autorom viacerých kníh o buddhizme, z ktorých niektoré sú preložené do slovenčiny. Je povestný svojím suchým humorom, otvorenostou v otázkach sexu, sklonom nerešpektovať politickú korektnosť a hovoriť veci bez obalu, ale aj veľkou osobnou láskavosťou. Robí často veci, ktoré mu konzervatívni buddhisti vyčítajú – okrem netradičného spôsobu vyučovania napríklad väšnivo rád skáče s padákom a má rád rýchle motorky. Je otvoreným kritikom expanzie islamu, ktorý považuje za hrozbu pre západnú civilizáciu a slobodu. Za to si vysúžil od kritikov aj obvinenia z xenofobie a rasizmu, čo je v jeho pripade absurdné. Láma Ole cestuje, neúnavne prednáša a učí už 36 rokov. Vrávi, že je prakticky každý druhý deň v inom meste.

f3

možno sa iba pokúša byť k nim milý. Už dlhšie vlastne hovoríme o politike. Je to úplne mimo oblasti spirituálnych otázok, ale pokúste sa, prosím, vysloviť nejaké prognózy ohľadne Európy a Európskej únie.

Neteším sa veľmi zo stavu, v ktorom sa nachádzajú veci v Európskej únii. Myslím, že by sme mali mať úniu založenú na hodnotách a myslím si, že je dobré, keď máme volný pohyb tovarov z jednej do druhej krajin a myslím si, že je dobré, že môžeme cestovať bez pasov. Ale zároveň si myslím, že by sme mali trvať na istých hodnotách. Inak zostaneme bez hodnôt – v akomsi vákuu. A treba aj cosi viac. Nedbal by som napríklad, keby sme mali spomenuté kresťanstvo ako základnú kvalitu, ktorá riadila vývoj vecí v Európe, a tiež slobodu náboženstva a tiež slobodu od náboženstva – to sú veci, ktoré by som rád videl v základných dokumentoch.

zdá sa, že niektoré veci teda zasli priďaleko...

Niektoré veci naozaj zašli priďaleko a prichádzame o časti našej kultúry. Už máme v našich mestách getá, do ktorých sa neodváži ísť polícia. Trebárs vo Švédsku, v južnej časti Malmó, tam musí ísť polícia s dvoma autami, lebo ak tam to druhé nie je a policajti opustia to prvé auto, ľudia ho zapália. A keď príde sanitka, miestni povedia – môžete vziať toho či toho a nemôžete vziať toho či onoho, ten musí zomrieť. V Dánsku zase spálili asi 300 kontajnerov na smeti, dve školy a podobne. Zostruje sa to, lebo nedokážu fungovať v našej spoločnosti, pretože ich bijú ako deti a sú zvyknutí na násilie.

My naše deti už dávno nebijeme. Ich deti počúvajú reči o džiháde, naše o potrebe byť mierumilovný. Cítia sa teda silní a silnejší a my ustupujeme. Kazatelia politickej korektnosti riziko zhoršujú, lebo nám hovoria, že nesmieme hovoriť a podobne, a potom je naša reakcia zrazu veľmi ostrá. Ak sme nútene stále sa obmedzovať, nebyť otvorení, tak keď nakoniec reagujeme, máme tendenciu reakciu prehnáť.

hovorme chvíľu o situácii v Amerike.

Práve som tam bol. Západné pobrežie vnímam ako územie mnohých kmeňov, ktoré drží pokope dolár a polícia. V Los Angeles vidieť 60 rôznych národností, ktorých príslušníci nevedia po anglicky. Potom je tu viac anglosaskou kultúrou ovplyvnené vý-

Ak bol od svojho detstva v madráse a naučil sa nenávidieť Západ, nikdy to zo seba nedostane.

chodné pobrežie – viete – so svojou trochu žiarlivosťou a závisti, prehnaného telefónovania a tak. A potom je tu stred Ameriky, jej srdce – od veľkých jazier cez Colorado až po Texas. To je časť Ameriky, kde je sila, kde sú ľudia zo strednej Európy, kde nájdete rovnaké kultúrne vzorce, ako máme my. To je americká pevnosť, tam je kohézia a sila Ameriky. To je Amerika, ktorá, dúfam, že pretrvá a bude rásť.

kde sú vlastne buddhistické centrá, ktoré ste založili v Amerike?

Všade. Je ich okolo tridsať – na juhu od San Diega, až na sever po Seattle a Vancouver. Potom máme centrá v centrálnej ob-

lasti ako Madison, Chicago a hore až po Edmonton a Calgary a najuh až po Texas. A máme centrá aj v New Yorku, Connecticute, na Floride... Veľa toho robíme, ale dynamika a sila je v strede Ameriky.

ešte jedna, špecifická otázka. Čína, sekta Falun-gong. Ti ľudia iba praktizujú istý druh meditačných cvičení spojených s dýchaním. Prečo to prenasledovanie?

Myslim, že je to niečo viac. Dôvod, pre ktorý sa čínske politbyro začalo natolko báť desiatich tisícov (alebo tak nejako) starých dám, ktoré sedia a meditujú, krúria v sebe koleso, je, že počúli, že líder Falun-gong sedí za nimi a tiež točí koleso, a keď sa mu nepáčia, tak to koleso prestane točiť a oni potom tiež prestanú točiť. Začali sa obávať

istej absolútnej sily, že cvičiaci dosiahanú metódu, ale sú stále pod kontrolou toho pána v New Yorku, ktorý točí to koleso. Bolo to úplne absurdné. Zabíjali ľudí (čínske vedenie dalo zabíjať stúpencov Falun-gong), a boli úplne hysterickí.

myslite si teda, že na strane čínskeho vedenia ide iba o to, že veria konšpiračnej teórii?

Myslim, že sa boja, že je tu nejaká sila, ktorá dokáže ovládať ľudí spôsobom, ktorým to oni nedokážu. To vymali ako hlavné nebezpečie. Vždy sa obávali spirituálnych vecí. Ale teraz už pripustia v čínskej spoločnosti trochu kresťanstva, trochu buddhizmu, v obave, aby sa ľudia celkom nezbláznili z úplne materialistickej spoločnosti, ktorá je zबavená akéhokoľvek obsahu.

Láma, ďakujeme za vás čas a úprimnú odpovede. Vela šťastia vám i vašim žiakom.